

Luftslottet Dale

Artikkelserien «Luftslottet Dale» i Aftenbladet førte til en omfattende undersøkelse av hvordan Rogaland fylkeskommune håndterer sine eierskap i hele 42 selskaper. Rogaland revisjon konkluderer med at fylkeskommunen kan forbedre seg betydelig på flere områder.

✎ PÅL CHRISTENSEN

Rogaland fylkeskommune – en passiv og uinteressert eier

SANDNES: For tredje gang får Rogaland fylkeskommune beskjed om at de oppleves som en passiv, uinteressert eier og at selskapene fylkeskommunen er medeier i følges opp for dårlig. Rogaland revisjon anbefaler en rekke forbedringer.

– Det er ingen hyggelig attest å høre at vi oppleves som en passiv og uinteressert eier, sier fylkesordfører Solveig Ege Tengesdal (KrF) til Aftenbladet i en kommentar til rapporten.

Torsdag skal rapporten behandles av kontroll- og kvalitetsutvalget, samme utvalg som bestilte den i februar i år.

Bestillingen kom som en di-

rette følge av Aftenbladets avsløringer om pengebruken i det fylkeskommunalt eide aksjeselskapet Dale Eiendomsutvikling. Det var gjennom dette selskapet fylkets toppolitikere ville bygge «regionens mest attraktive boområde».

Bydelen ble aldri realisert, men i forsøket gikk det med store pengesummer. Eiendommen ble til slutt solgt til private.

Omfattende anbefalinger

Fylkeskommunen bør bruke valgkomité for å sikre en god sammensetning av selskapsstyrene, og valg av kandidater bør begrunnes. Fylkeskommunen bør ha faste eierrepresentanter i flere av selskapsstyrene der de har eierandeler.

Informasjonen til og opplæringen av de folkevalgte bør styrkes når det gjelder eierstyring og

selskapsledelse. Dette er tre av i alt åtte anbefalinger i rapporten «Eierskapsforvaltning» fra Rogaland revisjon. (se sak til høyre)

En passiv eier

De omfattende anbefalingene kommer etter at Rogaland revisjon har undersøkt hvordan eierskapet følges opp i dag.

Selskapene Ferde AS, Museum Stavanger AS, Stavanger Forum AS og Universitetsfondet for Rogaland AS er plukket ut.

I tillegg er undersøkelsen utvidet til også å gjelde tre deleide selskaper, når de er spurt om hvordan de opplever at fylkeskommunen er som eier.

Fire av de disse sju selskapene svarte at de den dag i dag opplever fylkeskommunen som en passiv eier. De mente blant annet at eier ikke ga uttrykk for krav og forventninger til selskapet.

Liknende kritikk har kommet fram også i tidligere rapporter.

Allerede i 2007 påpekte Rogaland revisjon i en selskapskontroll av Dale Eiendomsutvikling AS at fylkeskommunen ikke hadde en eierstrategi for selskapet. I samme rapport ble det på generell basis opplyst at fylkeskommunen alt den gang ikke hadde etablert noe system for oppfølging og rutine for rapportering av selskaper hvor fylkeskommunen hadde eierinteresser.

I 2015 gjennomførte Rogaland revisjon en ny selskapskontroll, også den gang av Dale Eiendomsutvikling AS.

– Vi har blitt bedre

Igjen ble fylkeskommunens oppfølging av eierskap kritisert, Rogaland fylkeskommune ble beskrevet som en passiv eier

som i liten grad viste interesse og fulgte opp selskapet.

Solveig Ege Tengesdal synes den siste rapporten fra Rogaland revisjon treffer ganske godt i sine anbefalinger.

– Samtidig er dette en prosess som har gått over tid. Vi har gradvis fått økende bevissthet rundt hvorfor vi skal være eiere og blitt bedre på hvordan vi setter sammen et styre. I stadig større grad er dette koplet vekke fra konstitueringen etter et valg, sier fylkesordføreren.

Det siste poenget handler om at verv og posisjoner tidligere ofte har vært gjenstand for politisk hestehandel etter et valg, i stedet for å legge mest vekt på hvilken kompetanse de ulike styrene hadde behov for.

– Vi har hatt en økende erkjennelse av at dette ikke er rette måten å gjøre det på, sier hun.

Ove Heimsvik
ove.heimsvik@aftenbladet.no

Elisabeth Risa
elisabeth.risa@aftenbladet.no

Hans Petter Aass
hans.petter.aass@aftenbladet.no

Les mer på aftenbladet.no

! Dale Eiendomsutvikling AS

- **1997:** Dale Eiendomsutvikling ble etablert 18. februar 1997. Selskapet skulle bygge Nord-Jærens mest attraktive boområde på den 4500 dekar store praktieiendommen på østsiden av Gandsfjorden.
- **Driftskostnader:** Fra 1997 og fram til selskapet ble avvirket i 2016 ble det brukt 254,5 millioner kroner.
- **Tilskudd og driftsinntekter:** Selskapet fikk 88 millioner kroner i tilskudd fra Rogaland fylkeskommune, om lag 2 millioner fra EU og har hatt rundt 164 millioner i driftsinntekter, hovedsakelig fra utleie.
- **Pengebruk:** Aftenbladet gransket flere tusen dokumenter for å finne ut hvor pengene ble av. Vi har også undersøkt hvordan styret, som kun besto av fylkespolitikere, fulgte opp sitt ansvar for selskapet.
- **Solgt:** Sommeren 2016 ble eiendommen solgt for 31,5 millioner kroner til Bjørn Rygg og Thor Steinar Sandvik gjennom deres selskaper BR Industrier og TS Byggtjenester. Sandvik er nå ute av Dale og Bjørn Rygg er eneeier gjennom selskapet BTA Eiendom AS.
- **Kontroll:** 22. februar vedtok kontroll- og kvalitetsutvalget i Rogaland fylkeskommune å bestille to nye revisjonsrapporter, som følge av Aftenbladets artikkelserie om Dale-saken. Rapportene skal behandles i utvalgets møte i dag, 29. november.

» *Jeg ønsker ikke en ny runde med kritikk av det som foregikk i Dale Eiendomsutvikling. Men sett i lys av revisjonsrapporten om Dale fra 2015 og det vi har fått innsikt i i ettertid, må det føre til at vi blir bedre i fortsettelsen.*

Fylkesordfører Solveig Ege Tengesdal (KrF)

– Med tanke på kontrollen med og styringen av Dale Eiendomsutvikling; var det en svakhet at det kun var politikere i styret?

– Jeg ønsker ikke en ny runde med kritikk av det som foregikk i Dale Eiendomsutvikling. Men sett i lys av revisjonsrapporten om Dale fra 2015 og det vi har fått innsikt i i ettertid, må det føre til at vi blir bedre i fortsettelsen, sier Ege Tengesdal.

Hun slår fast at Rogaland fylkeskommune ikke kan være like synlig og til stede i alle de 42 selskapene fylkeskommunen har eierskap i.

– Vi skal ha et bevisst forhold til eierskapet i alle 42. Men så må vi velge hvilke selskaper som er så store at de krever en form for ekstra oppfølging, ut over det å være til stede på generalforsamling eller eiermøter. Noen har klare forventninger til hva vi som eier skal bidra med, mens andre kanskje ikke har de samme forventningene, fordi vi ikke er av de største eierne, sier hun.

– På god og rett vei

Fylkesrådmann Trond Nerdal synes rapporten «Eierskapsforvaltning» har gode anbefalinger.

– Den samsvarer godt med det vi jobber med i våre egne, årlige

eierskapsmeldinger, sier han til Aftenbladet.

I arbeidet med årets melding har fylkeskommunen fått mange spørsmål fra Rogaland revisjon.

– Her har det kanskje vært en viss gjensidig positiv påvirkning. Noen ganger gir slike rapporter oss mye nytt å lære, noen ganger litt. Andre ganger bekrefter de at vi er på god og rett vei, og i stor grad er det slik det er i dette tilfellet, slik jeg vurderer det, sier Nerdal.

– Ferdig med Dale-saken

– Med tanke på kontrollen med og styringen av Dale, var det en svakhet at det ikke var noen eierrepresentant i selskapet?

– Eierrepresentasjonen ble ivaretatt av fylkesordfører og fylkesrådmann i eiermøtene. Jeg mener jeg var med på alle.

– IDale-styret var det kun politikere. Var kompetansen i styret god nok?

– Jeg har ikke tenkt å kommentere noe når det gjelder Dale-styret.

– Hva tenker du i dag har vært viktigste læring etter Dale-saken?

– Dale-saken er jeg ferdig med.

BI- professor:

– Fylkesrådmannen har ansvaret

STAVANGER: Topp-sjefen i fylkeskommunen har ansvaret for hvordan eierskapet i fylkets egne selskaper følges opp, sier Øyvind Bøhren, professor i finans og leder av Senter for eierforskning ved Handelshøyskolen BI.

Ove Heimsvik
ove.heimsvik@aftenbladet.no

– Fraværende eiere gjør lett at styresammensetningen bestemmes mer av styret og av selskapets ledelse selv enn av eierne. Dermed forskyves makten fra de som eier til de som driver. Når dette passive eierskapet påpekes gjentatte ganger, tyder det på at fylkeskommunen mangler et system som sikrer god eierstyring, sier Øyvind Bøhren til Aftenbladet.

– Fylkestinget har det øverste ansvaret, men dette ansvaret utøves gjennom fylkesordfører og fylkesrådmann. En rådmann har alltid ansvar, sier fylkesrådmann Trond Nerdal i en kommentar.

En rekke anbefalinger

Det var i lys av Aftenbladets Dale-saker at kontrollutvalget ba Rogaland revisjon vurdere om fylkeskommunens regler og rutiner for eierskapsforvaltning er tilfredsstillende og hvordan disse følges opp i praksis.

Revisjonen kommer i rapporten med en rekke anbefalinger, blant annet at en bør bruke valgkomité for det enkelte selskap i forbindelse med styrevalgsprosessen.

Valgkomiteen bør videre begrunne sin innstilling på styrekandidater, det bør utpekes

Revisjonens åtte anbefalinger

SANDNES: Revisjonen har i den 68 sider lange rapporten undersøkt styrerepresentasjon, regler for eierstyring, selskapsrapportering, opplæring, selskapsledelse og administrasjonens arbeid.

For å gjøre fylkeskommunen bedre rustet til å ivareta eierskap i egne selskaper anbefaler Rogaland revisjon følgende:

- Det bør brukes valgkomité for det enkelte selskap i forbindelse med styrevalgsprosessen. Valgkomiteen bør begrunne sin innstilling

Fylkesordfører Solveig Ege Tengesdal (KrF), til venstre, mener fylkeskommunen gradvis er blitt bedre til å håndtere valg av styremedlemmer og eierskap i ulike selskaper. Her sammen med fylkesvaraordfører Marianne Chesak (Ap) og fylkesrådmann Trond Nerdal.

faste eierrepresentanter i flere aksjeselskaper for bedre kontinuitet og oppfølging og en bør skille behandlingen av eierskapspolitikken og selskapsrapporteringen, er noen av anbefalingene.

Svak eierstyring

Bøhren er spesialist innenfor finans og eierskap. Han er ansatt ved BI, hvor han også leder Senter for eierforskning.

Bøhren presiserer at han har ikke selv forsket på kommunalt eller fylkeskommunalt eide selskaper, men at et godt forhold mellom eiere, styre og ledelse har visse kjennetegn uansett hvem eierne er.

– Passive eiere gir makten over pengene sine til et styre og en ledelse som lett kan ha andre insentiver og interesser enn hva eierne har. Da blir det lett en uklar kopling mellom eierne prioriteter og det selskapet gjør, sier Bøhren.

I sin forskning har Bøhren kartlagt ti symptomer på svak eierstyring. Han omtaler selskaper med passive og uengasjerte eiere som «foreldreløse».

Når kontroll- og kvalitetsut-

valget i Rogaland fylkeskommune i dag møtes for å diskutere fylkeskommunens eierskap, er innstillingen til utvalget å ta rapporten til orientering. Deretter at den oversendes til fylkesrådmannen for oppfølging med beskjed om at utvalget vil ha tilbakemelding om hvordan anbefalingene i rapporten følges opp.

Viktigste oppgave

Bøhren oppfordrer utvalget til å la seg inspirere av det systemet staten har laget for å sikre god utøvelse av statlig eierskap.

– Staten har laget en tippekliste med prinsipper for god eierstyring i hel- og deleide statlige selskaper. Her blir det konkretisert hvordan staten vil agere som eier og hvilke forventninger til selskapene staten har som eier. Her er det ikke behov for å finne opp hjulet på nytt, sier Bøhren.

Ifølge professoren er det fylkesrådmannen, som fylkeskommunens administrative toppleder, som har det endelige ansvaret for hvordan eierskap følges opp.

styrerepresentanter. Dette omfatter også eksterne styrerepresentanter dvs. ikke politiske styrerepresentanter.

- Fylkeskommunen bør styrke sin opplæring og informasjon om eierstyring og selskapsledelse til sine folkevalgte.
- Rutiner for fylkesrådmannens støttefunksjon i eierskapsforvaltningen bør tas med i eierskapsmeldingen.
- Det bør tilstrebes å få til en ordnet arkivering av det enkelte eierskap (selskap) og at dette etter hvert blir fullstendig.

- Begrunnelse for innstilling på fylkeskommunens styrekandidater bør ligge ved saken i eierorganet (også i forbindelse med gjenvalg).
- Fylkeskommunen bør utpeke faste eierrepresentanter i flere aksjeselskaper.
- Fylkeskommunen bør vurdere å skille behandlingen av eierskapspolitikken og selskapsrapporteringen. Behandlingen av eierskapspolitikken kan her få en mer langsiktig horisont.
- Fylkeskommunen bør sørge for at deres prinsipper for godt eierskap blir bedre kjent av egne eier- og